VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Bosý a rozkošatělý Pacov - město Antonína Sovy, dvou věží a 15. poledníku

GPS souřadnice: 49.473442, 15.004393

Praktické informace

Délka trasy: 5 km

Obtížnost: Lehká trasa vedoucí po rovince kolem památek, rybníků a parků města. Projdete ji volným tempem za necelé dvě hodinky. Výlet je možné jet s kočárkem. Pejsky vzít můžete, ale ve městě musí být na vodítku.

Vzdálenost od Prahy a jak se na výlet dostat: 100 km ujedete za hodinu a čtvrt. Pojedete po D1 směr Brno a zhruba na 74. kilometru odbočíte směr Pacov.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Zaparkujte na parkovišti naproti zámku v ulici Karmelitánská. Parkování je zde zdarma.

Městské muzeum Antonína Sovy (muzeum.pacov.cz)

V říjnu a také od dubna do května je možné muzeum navštívit od úterý do pátku od 8:00 do 16:00 a v sobotu a neděli od 13:00 do 16:00. Od června do září je otevřeno od úterý do pátku od 8:00 do 16:00, v sobotu od 10:00 do 16:00 a v neděli od 13:00 do 16:00.

Vstupné:
děti od 6 let, ZTP, studenti, důchodci (Senior pas): 25 Kč
dospělí: 50 Kč

Turistické informační centrum Pacov (https://www.pacov.cz/informacni-centrum/)

WC: Oficiální veřejné toalety jsou v zámku vedle turistického informačního centra.

Možnost občerstvení: Láskomina (kavárna a cukrárna s hracím koutkem pro děti i venkovním posezením; v blízkosti autobusového nádraží, adresa: Antonína Sovy 378), pizzerie Peppino (u hlavní křižovatky, adresa: Hronova 181), v sezóně točená zmrzlina z Opočna (spodní strana náměstí, adresa: Jana Autengrubera 83).

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Žďár nad Sázavou, Jihlava, Třebíč, Telč, Humpolec.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová. Výlet testovala rodina Alfréda M. z Humpolce.

Alfie (6 let): „Výlet se mi moc líbil. Hlavně to, jak jsme hledali různé nápisy a taky indiána na kostele. U rybníka jsem dal kačenám svou svačinu, takže mi mamka vynadala, a taky jsem našel ruku, která byla stejně velká jako moje.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás do příjemného města v západní části Vysočiny mezi Táborem a Pelhřimovem, které na sebe už zdálky upozorní dvěma věžemi. Narodil se tu básník Antonín Sova, nedaleko leží obec s nejkratším názvem v Česku a k návštěvě rovněž láká blízký hrad Kámen. My se ovšem vydáme hlavně ve stopách bosých karmelitánů, překročíme 15. poledník a budeme hledat nápisy na sochách, indiány na kostelech, památné stromy a židovské památky. Tento výlet vznikl na objednávku a s velkou pomocí města Pacov. Díky tomu je ZDARMA! :)

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, zveme vás do sympatického města plného malebných zákoutí a rybníčků, na kterých plavou kachničky. Během našeho putování uvidíte prastarý strom, tajemný židovský hřbitov i domečky jako z pohádky. Stejně jako k našim ostatním výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Půjdete-li správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do turistického informačního centra na zámku, dostanete za ni malou odměnu.

Mapa výletu


PACOV
HROB 4. SOVY
MAGÁT
KAMEŇÁK
NOVÝ RYBNÍK
ŽIDOVSKÝ HŘBITOV
MŠ
PAMÁTNÍK 100. VÝROČÍ
PROSTŘEDNÍ RYBNÍK
HABR-ROZKOŠÁK
ZÁMEK
START CÍL
ŽIDOVSKÝ RYBNÍK
KOSTEL SV. VÁCLAVA
KOSTEL SV. MICHAELA
SOVA
SV. VÁCLAV
SYNAGOGA
SELSKÉ DOMY
Vysočina
PODPOŘIL
Kraj Vysočina
Bosý a rozkošatělý Pacov
– město Antonína Sovy,
dvou věží a 15. poledníku

Doplňovačka

Vyrážíme na výlet!

Zaparkujte poblíž zámku. Hned naproti je u dětského hřiště za zdí velké parkoviště, kde určitě najdete nějaké místečko k „odložení auta“. Ke startu výletu to potom budete mít jen pár metrů.

Hřiště si zatím nevšímejte, pohrajete si na něm až po skončení výletu.

Naše putování začíná u kované zámecké brány. Napravo od ní je krásný strom. Poznáte, který to je? Jak se jmenují jeho plody? Jestli jdete výlet v zimě jako my, pátrejte po listech v trávě... Jak nějaký uvidíte, hned budete mít jasno. :)

Znakem města Pacov je dodnes lev stojící vedle věže na zlatém poli. Vidíte ho někde na bráně?

Pokud ano, podívejte se zvířeti na nohu, na které stojí, a spočítejte na ní drápy.

K tomuto číslu připočtěte číslo jedna.

1. **Napište výslednou číslovku do tajenky.**

Zkuste na bráně najít železnou květinu. Spočítejte její okvětní lístky. Mělo by vám vyjít stejné číslo. Vyšlo? Určitě. Jste přece šikovné děti nejšikovnějších rodičů! Jen tak dále! Kamže? Přece na nádvoří! Račte vstoupit.

Budova, na kterou se díváte, byla nejprve tvrzí, pak hradem, zámkem a ve druhé polovině 18. století klášterem. Po jeho zrušení se zámek opět stal panským sídlem a zůstal jím až do druhé světové války. Dnes zde najdete městský úřad, Muzeum Antonína Sovy a také turistické informační centrum, v němž si můžete ulevit na WC. A hlavně si zde po výletě vyzvednete dáreček.

Zkuste spočítat všechna zámecká okna. (Maminky si určitě představují, jaká by to byla fuška před svátky je všechny umýt :). Aby nebylo počítání tak snadné, budeme vám k němu chviličku vyprávět.

V zámku 80 let fungoval klášter bosonohých karmelitánů.

Tipnete si, kdo to byl? Žádní hobiti vonící po karamelu. Ba ani stoupenci terapeutických masáží chodidel. Řeholníci, co na sebe byli náramně přísní.

Řád bosých karmelitánů má kořeny v pohoří Karmel, kde údajně v pradávných časech žil a působil prorok Eliáš. Vesměs trávil čas poustevničením, ale jeho činy a setkání jsou důkazem, že nesetrvával jen v samotě a modlitbách. Prorokův příběh nadchl a inspiroval poutníky natolik, že se ve 12. století začali u Eliášova pramene na hoře Karmel usazovat. Žili zde hlavně v jeskyních.

Jak se karmelitáni dostali do Evropy? Byli sem ze Svaté země vytlačeni nájezdníky z Osmanské říše – Turky. I zde pokračovali ve své činnosti. Vzali si příklad z tzv. žebravých řádů, jako byli například františkáni a dominikáni. Tedy řádů žijících z almužen, chudých, zakládajících si na prostotě života svých členů, na odříkání. Kdo zůstal na hoře Karmel, padl.

Do našich zemí přišli karmelitáni z Německa na pozvání císaře Karla IV., který pro ně v Praze založil klášter. Vydrželi v něm až do začátku 16. století, kdy naše země opustili.

Bosí karmelitáni se ale brzy vrátí do Čech, tentokrát z Vídně – a to ke kostelu Panny Marie Vítězné, který jim daruje císař Ferdinand II. Zde vybudují klášter a v roce 1628 jim Polyxena z Lobkovic daruje sošku Jezulátka, která toto místo proslaví po celém světě.

Další rána dopadla na karmelitány v roce 1784. Císař Josef II. jim v rámci svých reforem řád zrušil. Museli odejít, jejich kláštery byly rozprodány. Na celých dvě stě let život bosých karmelitánů v Čechách utichl.

Bosí karmelitáni se do kostela Pražského Jezulátka vrátili až po pádu komunistického režimu. V současnosti u nás pracují ještě na dvou místech – v klášteře na Hradčanech a ve Slaném.

Jak karmelitány poznáte? Jejich hábit je tmavě hnědý, při slavnostních příležitostech doplněný bílým pláštěm.

Na to, že jsou bosí, příliš nespoléhejte. Ještě počátkem 20. století sice bývalo obvyklé, že různé poutě chodili bosky, ale dneska už by to asi na asfaltkách ani nešlo. V minulosti však skutečně botky nepoužívali. Ať šli, kam šli, vždycky naboso. Za každého počasí, dokonce i sněhem a v mrazech. (Ti ale museli být otužilí!) Mnozí se dodnes i v zimních měsících spokojí se sandály… Nejspíše je hřeje víra.

Ale zpátky k pacovským bosonohým karmelitánům. Když tu byli, přestavěli zámek na barokní klášter a nechali u něj postavit kostel svatého Václava. O vše přišli právě kvůli reformám císaře Josefa II. Po čase sídlo odkoupil Maximilián Bedřich Gudenus a do zámku se vrátily světské radosti. :)

Úpravy zámku v té době navrhl Kilián Ignác Dientzenhofer – architekt německého původu, který se stal jedním z tvůrců takzvaného českého baroka. Což – kdybyste to náhodou netušili – je něco, nad čím nadšením vzdychá celá Evropa, ne-li celý svět.

O služby Kiliána Ignáce usilovala jak česká, tak moravská šlechta. Také bohatí měšťané, a především duchovenstvo. Stavěl jak v Praze, tak mimo ni. Seznam jeho prací má asi 200 položek. Nejznámější je zřejmě kostel sv. Mikuláše na Malé Straně. To je ten s tou zelenou střechou. Také k němu vede jeden z našich výletů s tajenkou.

Kdo z vás by se chtěl jmenovat Kilián nebo Ignác? Zkuste si to říct se svým příjmením!

Kilián ve tvaru pro holčičky není, Ignác ano. Jak se jmenuje dívka s podobným jménem? Ignácie! :) Tak až budete mít dcerku, vzpomeňte na ni.

V 60. letech 19. století sloužila část zámku (respektive jeho křídlo, které dnes již neexistuje) jako škola. Právě zde se 26. února 1864 v učitelském bytě narodil básník Antonín Sova, o kterém si budeme vyprávět v další části výletu.

Po druhé světové válce byl zámek obsazen armádou tehdejší ČSR, která velmi zdevastovaný objekt opustila v roce 1992. Od té doby prošel rekonstrukcí. Nyní vypadá k světu, že? Sídlí v něm také muzeum.

Městské muzeum *založil v roce 1908 Ferdinand Pakosta. Za pomoci několika nadšenců se mu podařilo získat do muzejních sbírek řadu exponátů. Chtěl dokonce napsat dějiny města, dílo však bohužel nedokončil. Zemřel na následky zranění na východní frontě první světové války v pouhých třiceti letech.*

Expozice představují ***historii Pacovska*** *od počátků osidlování až do 20. století,* ***Pacov a motocyklový sport****, která je věnovaná domácím a mezinárodním závodům na místním okruhu a najdete tu i výstavu věnovanou* ***tvorbě místního malíře Jana Autengrubera*** *či takovou, která se zabývá* ***životem a dílem básníka Antonína Sovy****.*

Vyjdeme ze zámku a obcházíme ho přes parkoviště směrem doprava ke kostelu. Zde, tzv. „na valech“ (tedy na vyvýšeném místě nad místním náměstím), totiž stojí **Sovův pomník** z roku 1938, ke kterému míříme. Básník je na podstavci vyobrazen jako zamyšlený muž v saku a podpírá si rukou hlavu. Asi měl starosti.

Máte také nějaké starosti? My doufáme, že ne!

2. **Jak se jmenuje předmět, který drží poeta v ruce?**

Na soklu se nachází nápis. Přečtěte ho.

Věřím-li / silnou domova věrou / a věřím-li v sebe / čeho bych se měl bát?

Děti, vy se nemusíte bát ničeho! Rodiče vás vždy ochrání, protože ti, kteří chodí na výlety, jsou vždycky prima. :)

Teď hledáme stavbu, která má v názvu Vaška. Pardon, Václava.

Která by to tak mohla být? Co myslíte…

Barokní **kostel sv. Václava** byl vystavěn právě řádem bosých karmelitánů, o kterých jsme před chvilkou mluvili. Záhy při velkém požáru v roce 1727 vyhořel. O deset let později byl opraven a v této podobě ho víceméně můžeme obdivovat dodnes.

Najděte na kostele sochu sv. Václava? Je úplně nahoře. Co drží v ruce?

Podívejte se na erb pod ním. Erb Myslíků z Hyršova znázorňuje rudého ptáka Fénixe povstávajícího z plamenů. V zobáku

má zlatý prsten. (Autorce tohoto textu byl ovšem pohled na prsten odepřen, protože si zapomněla brýle. Čočky taky, protože čočku nerada. Ale fakt tam prý je. :))

Kdo vidí u erbu indiána? Indián to ovšem není. Je to Turek, který symbolizuje tehdejší boj křesťanského a muslimského světa, do něhož se zapojoval i přísný katolík a podporovatel protireformace, generál císařských vojsk Zikmund Jan Myslík z Hyršova, který se pánem pacovského panství stal v roce 1643. Právě díky němu se zámku později chopili naši bosí karmelitáni.

Najděte na průčelí stavby letopočet.

3. **Opište první číslici.**

Procházíme těsně kolem zámku a kostela přímo do zámeckého parku. Nalevo mineme na žluté omítce nastříkaný nápis: *Miluji tě, Dominiko*! Je tu nějaká Domča? Jestli ano, může se zaradovat. Je milována. A pak další nápis, který psát nebudeme. Museli bychom ho složitě vysvětlovat, a tak případné vyhledání a objasnění shluku písmenek necháme na rodičích. :)

Procházíme rovně po hlavní cestičce v blízkosti rybníčku s kachničkami.

Věděli byste, čím se liší kačer od kachny? A proč tomu tak je?

Kačer je vždy barevnější než jeho nápadnice. Má modrozelenou hlavu a na krku bílý proužek. Samička je celá hnědavá, jen při letu se její křídla zbarvují lehce do modra. Proč na kačenčích holkách příroda tolik šetřila? Z prozíravosti. Chtěla, aby byly nenápadné, když sedí na vajíčkách. Kačer, který má za úkol případné útočníky od hnízda odlákat, naopak vidět být musí. Pěkný je i kvůli tomu, aby padl do oka co největšímu počtu kačenek a ty s ním díky tomu měly co nejvíce káčátek. Emancipace prostě ještě v kachním světě neproběhla.

Krásný **park** se rozkládá západně od zámku v mělkém údolíčku s několika rybníky (Starodvorský, Pivovarský, Židovský). Roste v něm asi 40 druhů dřevin, převážně listnatých. Nejpozoruhodnější je **Pacovský habr**, místní mu také říkají „Rozkošák“, zvláštní strom ve východní části parku, kam právě míříme. Jeho věk je odhadován na 200 let. Jedná se o mohutné torzo stromu, jehož kmen se rozvětvuje do několika zakořeněných plazivých větví. Nerozumíte? Až uvidíte, porozumíte. Dne 2. srpna 1996 byl vyhlášen památným stromem. Habr je vysoký asi 9 metrů, obvod jeho kmene měří 438 cm a je skutečně rozkošatělý. Nebo rozkošný? Co myslíte?

Kolik členů rodiny je potřeba, aby ho obejmulo? Zkuste to…

Teď už víte, jak habr vypadá. Dokážete říct desetkrát po sobě habr a nezamotat si jazyk? :) Nebo zkuste říct desetkrát za sebou: Drbu vrbu. (Když už jsme u těch stromů…)

Najděte cedulku *PAMÁTNÝ STROM*. Je na ní namalované i jedno zvíře, které už jsme potkali (naštěstí jen na obrázku).

4. **Co má lev na hlavě?**

Dřevo habru patří v Evropě k nejtvrdším, je velmi pevné a výhřevné. Kdysi se používalo k výrobě nástrojů (hoblíků, držadel, dřevěných šroubů) a do mechanik klávesových nástrojů (kladívka). Kmen je pokryt šedou hladkou kůrou, větve leskle hnědou. Sloužila k barvení vlny. Listy jsou střídavé, podlouhle vejčité, na vrcholu krátce zašpičatělé, dvojitě ostře pilovité. Habr kvete od dubna do května. Jakou barvu mají květy? Zelenožlutou, bělavou… Jsou to takové jehnědy složené z miniaturních kvítků. Prý. My trasu procházeli v únoru, takže nemůžeme tuto informaci ani potvrdit, ani vyvrátit. S květenstvím a plody by nám pomohlo maximálně tak dvanáct měsíčků.

Znáte pohádku *O dvanácti měsíčkách*? Jak se jmenovala zlá sestra statečné dívky? A jak hlavní hrdinka? Napovím, že jména začínají na H a M. To se nám pěkně povedlo – HaM! Kdo má hlad? :)

5. **Jak se jmenovala hodná dívka z pohádky?**

Nedaleko habru vidíme **Památník výročí 100 let republiky**. Je výjimečný, protože ho navrhli studenti místního víceletého gymnázia. Trochu připomíná chodníky slávy s otisky rukou filmových či jiných hvězd, jak jsou známé nejen z Ameriky. Tady ovšem otisklo své ručky do pěkných kulatých formiček 101 běžných občanů Pacova, kteří se narodili v letech 1918–2018. Sto jako sto let a jeden do začátku nové stovky historie…

Zkuste najít otisk, který je podobný tomu vašemu!

6. **Opište první slovo z cedule na podstavci.**

Pacov má v areálu města patnáct vodních ploch. Před několika roky prošly v zámeckém parku rozsáhlou proměnou hned dva rybníky. Odbahněny byly vodní plochy **Prostředního** a **Židovského rybníka**. Právě mezi nimi teď jdeme. A také místy, kterými prochází **15. poledník** východní délky.

Co je poledník? Taková pomyslná čára táhnoucí se přes celou zeměkouli od pólu k pólu. :) Jestli jste někdy viděli globus, tak poledníky jsou ty čáry, co se na něm táhnou shora dolů. Spojují místa na zeměkouli, ve kterých je všude poledne ve stejnou dobu. Ha, to je věda! Vysvětlovat časové posuny nebudeme, na to je výlet moc krátký. Co je ale na nějakém poledníku tak úchvatného? Je to přece jen jeden z 360, přesněji řečeno 180 na východ a 180 na západ. Od čeho? Od greenwichského poledníku. Ten je úplně nejdůležitější, základní, nultý. V londýnské čtvrti Greenwich prochází observatoří, aby mohla být polední poloha slunce (a tedy i čas) stanovena na chloupek přesně. Údaji z této hvězdárny se totiž řídí všechny hodiny na světě. Dříve bývalo nultých poledníků víc, ale byl v tom pak hokej. Takže teď má svět jediný!

Proč je tedy ten pacovský patnáctý výjimečný? Určuje přesný středoevropský čas, protože je přesně v půlce středoevropského časového pásma.

Patnáctý poledník východní délky prochází od severního pólu přes Severní ledový oceán, Evropu, Afriku, Atlantský oceán a Jižní oceán až k jižnímu pólu. Vede přes Norsko, Švédsko, Dánsko, Polsko, Německo, Česko, Rakousko, Slovinsko, Chorvatsko, Itálii, Libyi, Čad, Niger, Kamerun, Středoafrickou republiku, Kongo, Angolu a Namibii. Kterou z těchto zemí už jste navštívili? A kam se teprve chystáte? Láká vás Afrika? Nás moc ne. Tam žije nejjedovatější had na světě mamba zelená a té my se moc bojíme. Je to několik let, co kilometr od místa, kde bydlíme, mamba zelená uštkla svou chovatelku a odplazila se jakoby nic. Týden ji hledali, než ji našli… Nebyl to dobrý pocit, když jsme v té době na zahradě hrabali trávu… Jsme ale asi strašpytlíci, cestovatelé Hanzelka a Zikmund Afriku projeli, ani okem nemrkli. Natož na nějakou mambu.

Z parku se vydáme východem ve zdi do Sadové ulice, která se napojí na Malovcovu a ta zase na Hronovu, kde už na nás čeká stará synagoga.

Že jdete správně, poznáte podle toho, že napravo minete zelený dům se sovou a v ulici Sadové potkáte nízký rozvaděč elektrického proudu se srdíčkem. Kdo ho vidí?

Po levé ruce mineme budovu Českého rybářského svazu. Pod ní uvidíme dům s okny, ze kterých na nás shlíží černobílé fotky někdejších židovských obyvatel Pacova.

Historický měšťanský dům byl zakoupen židovskou obcí pravděpodobně v 2. polovině 19. století. Tehdy v něm byla zřízena škola pro židovské děti a také byt učitele, který zároveň vykonával funkci rabína. Roku 1884 školu navštěvovalo 48 žáků, v roce 1894 už pouze 34 žáků. Není proto divu, že byla na začátku 20. století zrušena. Do roku 1942 obývala dům rodina posledního pacovského rabína Natana Guttmanna.

Dnes dům patří pacovskému spolku Tikkun. Do oken byly v roce 2022 přidány fotografie několika bývalých pacovských židovských občanů (jak těch, kteří druhou světovou válku přežili, tak těch, kteří bohužel nikoli). Došlo k tomu v rámci připomínky 80. výročí deportace pacovských Židů z listopadu 1942. V budoucnu bude budova opravena a využita pro muzejní expozici a kulturní a vzdělávací účely.

O kousek níž už na nás za křižovatkou vedle stáčírny Crystalis vykukuje hledaná synagoga.

Víte, co to je? Židovský kostel, hebrejsky místo modlitby nebo shromáždění. Židé si Pacov v 19. století oblíbili.

V té době již v Rakousku-Uhersku Židům zákony nebránily ve stěhování ani v uzavírání sňatků. Do Pacova tak přicházely nové rodiny. Kolem roku 1880 dosáhla židovská populace ve městě svého vrcholu – žilo jich zde 207.

Pacovská synagoga byla postavena ve 2. polovině 19. století na starších základech požárem těžce poškozené synagogy z počátku století. Uvnitř bylo sto sedadel pro muže a na galerii dalších šedesát míst pro ženy. Bohoslužby se konaly až do podzimu 1941, kdy byly všechny synagogy v Protektorátu Čechy a Morava uzavřeny.

Následně docházelo ke střídání majitelů. Až do počátku 90. let 20. století byla synagoga využívána jako sklad, dílna či

balírna. V roce 2017 vznikl již zmíněný spolek Tikkun Pacov, který synagogu odkoupil a pracuje na její renovaci a proměně v dějiště kulturních a vzdělávacích akcí. Od roku 2020 je stavba zapsána mezi kulturní památky ČR.

Najděte u dveří synagogy tabulku a v prvním odstavci textu zjistěte, jak se říká synagogálnímu kantorovi.

7. **Opište slovo.**

(pokud slovo obsahuje písmeno CH, vepište ho do 2 políček)

Teď nás čeká svatostánek křesťanský! Dostaneme se k němu tak, že se vrátíme od synagogy asi 10 metrů zpátky a odbočíme do ulice Španovského, která nás k němu odvede.

V ulici najděte žlutozelené dveře s vyřezávanými hlavami. Kdo je vidí? Komu z vás jsou obličeje nejpodobnější? :)

Dejte hlavičky pod řezby a zatvařte se jako ony. :)

Jsme v nejcentrovatějším centru Pacova! Jak se vám líbí? Krásné, že? Historické jádro bylo vyhlášeno památkovou zónou v roce 1990. Kolem čtvercového náměstí stojí převážně jednopatrové domy s empírovými a novogotickými fasádami. Který domeček se vám líbí nejvíce? Nám ten růžový!

Nalevo je také budova radnice s erbem, který už dobře znáte. Zkontrolujte, zda jsou všechny drápy na svém místě! :)

Děkanský **chrám sv. Archanděla Michaela** je dominantou Pacova. Založen byl ve 13. století. Z původní stavby se zachovaly pouze věž a půdorys. V lodi (to je ta podlouhlá část kostela) pod gotickým žulovým náhrobkem ze 13. století odpočívá zakladatel pacovského hradu – Hron z Pacova. Zkuste ho najít. (Nikoli Hrona, náhrobek.)

Jdeme hledat ve zdech po obvodu kostela náhrobní desky a také desky s obrazy řemeslníků. Poznáte nějaké povolání? My našli havíře a zemědělce.

První písemná zmínka o městě pochází již z roku 1316, kdy byl Pacov ve vlastnictví Ondřeje z Pacova. Živo tu však bylo mnohem dříve. Svědčí o tom archeologické nálezy a mimo jiné náhrobek Hrona z Pacova, u kterého jsme teď byli. Je jasným důkazem, že už zde v těchto skoro pračasech musel nějaký kostel stát. Což byla tenkrát dost rarita a pro nás dodnes doklad odvěké kulturní vyspělosti Pacova. První obyvatelé se těšili z ochrany hradu, který se nacházel na místě dnešního zámku. Ano, tam jsme již byli. Ukažte směrem, kde stojí.

Kdo v něm také bydlel? A neměl boty? Kdo se v něm narodil? :)

Kdo neví, čtyřikrát oběhne sochu sv. Václava! Zouvat se kvůli tomu nemusí :)

Pískovcový sv. Václav je ze všech čtyř stran obklopen sochami patronů země české. Poznáte, který je který? Kdo najde sv. Ludmilu, sv. Anežku, sv. Prokopa a sv. Vojtěcha? Všichni kromě Ludmily drží v ruce knihu. Copak je to asi za počtení? Na detektivku ani milostný román to netipujeme. Věděli byste?

Ludmila je jasná, ta objímá Vašíka.

Najděte nápis nad ní.

8. **Opište poslední slovo (bez vykřičníku).**

Anežka drží v ruce růženec. Najdete vedle ní dvě královské koruny?

Svatý Prokop drží na řetězu ďábla a stojí mu na hlavě. Vidíte ho?

Svatý Vojtěch má v jedné ruce berlu a v druhé knihu, na které je vysochaný kříž.

Sochu v roce 1906 věnoval městu Pacov J. U. C. Antonín Třeský. Nevíme, kde se stala chyba, ale my v jeho jméně na pomníku vidíme jiná písmenka. Jako by se sochař uťukl… :)

Od rozcestníku u parkoviště odbočíme do ulice **Čeřenova branka** (je to úzká ulička mezi okrovým a červeným domem), která nás odvede ke krásným barokním selským domům. Než tam dojdeme, řekneme si pověst o Čeřenovi.

Místní sedlák Michal Čeřen se rozhodl vykonat pouť do Jeruzaléma. Prohlásil, že pokud se do roka nevrátí, má být za jeho

peníze pořízen nový zvon pro kostel sv. Archanděla Michaela a statek prodán ve prospěch chudiny. Nebyl pryč rok, ale mnohem déle. Po letech začal „jeho“ zvon zničehonic sám od sebe zvonit. Lidé pochopili, že se z ciziny vrací starý Michal Čeřen. Dobelhal se ke svému bývalému stavení, na jehož prahu vysílením zemřel. A jeho zvon ustal ve zvonění.

Je to pověst? Je to pravda? Kdo ví? A kdo ví, ve které zemi leží Jeruzalém?

Čeřenovou brankou vstupujeme do **Spálené ulice**, která je součástí městské památkové zóny. Nacházejí se zde lidové stavby, jejichž průčelí krášlí barokní štíty a neoklasicistní fasády. Líbí se vám?

9. **Jak se jmenuje pták ve štítu modrého domku?**

(v mužském rodě)

Jdeme doleva. Ulice Spálená a posléze Svatojánská nás odvedou k **židovskému hřbitovu**.

Zkuste v ulici Spálená najít u domu s číslem 77 železného panáčka.

Pak musí samozřejmě před pravotočivým odbočením do Svatojánské ulice následovat povinné rodinné focení u zrcadla. :)

Když už jsme v té Svatojánské, zeptáme se: Věděli byste, jaký druh broučka je vlastně svatojánek?

Je to světluška větší.

10. **Jak se jmenují „nožičky“ na hlavě světlušky, kterými čichá a hmatá?**

Přicházíme k židovskému hřbitovu. Byl založen roku 1680 a je obehnán kamennou zdí. Nejstarší náhrobky pocházejí z 18. století. V roce 2005 byla v márnici instalována stálá expozice o dějinách židovského etnika na Pacovsku. Přístup na hřbitov je z druhé strany od cesty (přes vrata). Takže... Kdo chce do márnice, může ji navštívit. My ne, my si rádi počkáme, až do ní budeme patřit. Už teď z ní máme husí kůži.

Márnice – dříve umrlčí komora – je totiž místnost, která se používá k dočasnému uložení lidských ostatků. Mrtví tu odpočívají, než dojde k pohřbu. Mrtví, které nikdo nezná, než je někdo pozná. Dříve márnice také sloužily k ověření, zda jsou mrtví skutečně mrtví. Lidé se báli, aby někdo nebyl omylem pohřben zaživa. Někdy byla dokonce mrtvým přidělávána na prsty lanka spojená například se zvonem.

O kostele, hřbitově a márnici napsal jednu slavnou báseň Karel Jaromír Erben. Vzpomenou si rodiče nebo školáci, jak se jmenuje?

11. **Doplňte: Svatební ……**

Po stopách K. J. Erbena, místy, která ho inspirovala k napsání Vodníka, Polednice a dalších básní, mimochodem vede jeden z našich výletů s tajenkou. Je to ten do Miletína a je tak trochu hororový! :)

Již jedenáctá odbila,
a lampa ještě svítila,
a lampa ještě hořela,
co nad klekadlem visela.

Od hřbitova zamíříme k hlavní silnici, kterou opatrně přejdeme a vydáme se k rybníku. Pořádně se rozhlédněte, ať vás něco nesrazí – třeba motorka. Těch tady kdysi bývalo opravdu hodně!

Počátek historie motosportu v Pacově se datuje k roku 1904. V této době se zde objevil první motocykl značky Laurin & Klement, který si koupil pan Josef Ehrlich. Dne 8. července 1906 se na Pacovském okruhu jely první mezinárodní motocyklové závody. Připomíná je pamětní deska na náměstí věnovaná jejich prvnímu vítězi Eduardu Nikodémovi, expozice jednostopých vozidel na hradě Kámen a pacovská veteran rallye. Údajně se právě v Pacově objevila myšlenka založení mezinárodní motocyklové federace (FIM), která posléze (roku 1904) v Paříži skutečně vznikla.

Procházíme kolem **Nového rybníka** (máme ho po levé ruce) a pak také kolem rybníka, který se jmenuje jako známý český film – **Kameňák**. Něco bychom vám k němu řekli, ale nikdy jsme ho nezhlédli. Takže pardon. :) Ovšem kameňáky ve smyslu třeskutých vtipů máme rádi. Někdy. Když té legrace není přespříliš.

Od režiséra Trošky známe jen překrásnou pohádku *O Jasněnce* nebo *Princeznu ze mlejna*.

12. **Jaké povolání měl chasník, který si v pohádce o Jasněnce vyrobil křídla?**

Vzpomenete si, jak se jmenovali mládenci, kteří usilovali o Jasněnku a Elišku? Obě jména začínají na J.

Také vaše jméno začíná na J? Tak to pro vás máme speciální úkol.

Víte, jak se jmenuje české město s nejkratším názvem? Je to Aš.

A věděli byste, jak se jmenuje obec s nejkratším názvem?

Podle lišejníků nebo slunce (rodiče jistě rádi poradí :)) se otočte směrem k jihu. Tam kdesi v dálce pěti kilometrů leží obec, která se jmenuje Eš. Tak jí zamávejte! Konec úkolu. :) Aš a Eš, to by byla dvojka!

13. **Věděli byste, jak se jmenuje nejmenší evropský stát?**

Poradíme, že je součástí města Řím a žije v něm papež.

Za chvilku dojdeme k rybníku **Magát** v parku Antonína Sovy. Takže je nejvyšší čas něco si o tomto nejslavnějším pacovském rodákovi povědět.

Český básník a prozaik Antonín Sova se narodil 26. února 1864 v Pacově. Vyrůstal ovšem v nedalekém Lukavci. Jeho otec byl učitelem a hudebníkem. Po něm Sova zdědil umělecké sklony. Matku velice miloval, již v jeho patnácti letech však zemřela. Otec se znovu oženil, jenže Antonín se s tímto sňatkem nikdy nesmířil.

Studoval na gymnáziích v Pelhřimově, Táboře a Písku, kde posléze také odmaturoval. Poté se zapsal na práva, která ale pro nedostatek financí nedokončil. Na přímluvu spisovatele Jaroslava Vrchlického dostal místo v redakci Ottova slovníku naučného. Od roku 1898 až do důchodu působil jako ředitel Městské knihovny v Praze. Poslední roky prožíval kvůli nemoci na vozíku. Zemřel v rodném Pacově 16. srpna 1928. Antonín Sova byl jedním ze zakladatelů české moderní lyrické prózy a básní v próze. Je docela škoda, že už je nikdo moc nečte…

Znáte ještě nějakého jiného spisovatele, co má v příjmení zvíře? Asi ne. Ale mohli byste znát spisovatele, který měl ve jméně název dne v týdnu. Napsal příběhy o slavném loupežníkovi.

Pátek to nebyl, Josífku! Ten se vyskytuje v jiném dobrodružném románu. :)

14. **Doplňte název knihy: Robinson ……**

Přejdeme hlavní silnici a vstoupíme do parku. Obejdeme rybník (máme ho po levé ruce) a za asi 200 metrů se ocitneme u pomníku.

Pomník básníka Antonína Sovy vznikl v roce 1934. Místo je zároveň básníkovým hrobem, v žulovém monolitu je ukryta jeho urna.

Autor sice město navštěvoval po celý život, ale opravdu intenzivně se s ním sžil až ve 20. letech 20. století, kdy sem jezdil na letní byt – dnes bychom řekli na prázdniny či dovolenou. Obvykle přebýval v domě tehdejšího starosty Karla Kopala. Zde také v noci z 15. na 16. srpna 1928 zemřel.

15. **Opište první slovo z nápisu na pomníku.**

Nyní se vydáme přes park vzhůru k silnici. Vede přes ni i **Sovova stezka**, která spojuje Pacov a Lukavec.

Za chvilku se na ni napojíme, ale ještě si uděláme malou odbočku po hlavní cestě Na Blatech, ze které zatočíme do ulice Jana Vojny. Zde totiž stojí zajímavá a cenami ověnčená stavba.

Mateřská škola Za Branou získala titul STAVBA ROKU KRAJE VYSOČINA 2019 za výjimečně zdařilé architektonicko-urbanistické pojetí vnitřních a vnějších prostor. Zní to honosně. Líbí se vám stejně jako porotcům?

Projdeme kolem školky… A jsme v ulici Za Branou. Povede nás pěkně rovně za nosem. Kam? Zpátky. Kolem barevných bytových domečků a základní školy nás po červeno-zelené turistické značce vrátí až k zámku.

Blížíme se k cíli. Mrkněte do své doplňovačky.

Copak to na vás kouká z tajenky? Takové divné slovo, že? Vybrali jsme ho schválně, abyste to neměli jednoduché. :)

Je to jméno kantora (učitele) a zároveň název novely Antonína Sovy z roku 1916. Toto dílko, z nějž dýchá láska k rodnému českému kraji a prostému venkovskému životu, vyšlo zrovna v době, kdy Evropou zmítala první světová válka. Antonín napsal úsměvný příběh venkovského kantora, už když byl těžce nemocný. Děj nás přivádí do chudé vsi, kde žije titulní hrdina Budecius jen a jen hudbou. Miluje ji víc než učení, víc než svou trpělivou manželku. Trest na sebe nenechá dlouho čekat. Budecius se při masopustním veselí nechá tak strhnout, že vzbudí pohoršení duchovní vrchnosti. Svou nerozvážností ztratí práci, domov i syna. Nakonec se ale vše k dobrému obrátí a zmoudřelý Budecius se šťastně vrátí domů.

Máte vyluštěno. Teď už stačí zajít do turistického informačního centra a vyzvednout si dáreček. Hezky za něj poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

Tip na závěr:

Pokud vám zbyla v nožkách ještě nějaká síla, určitě se zajeďte podívat na nedaleký **hrad Kámen**. První zmínky o něm jsou už někdy z let 1316 až 1318. Je postavený na pozoruhodném obrovském žulovém balvanu. Právě ten dal název jak hradu, tak obci pod ním – Kámen.

V roce 1468 hrad koupil Oldřich Fifka z Vydří. Byl podezřelý, že pořádal loupeživé výpravy. Za jeho časů se do okolí stahovalo mnoho podivných existencí. Fifka byl Janem Malovcem z Pacova mimo jiné obviněn, že si pomáhá k penězům falšováním. Před soudem se sice obhájil, ale jak se téměř po čtyřech stech letech ukázalo, nařčení nebylo bezdůvodné. Ve sklepeních byly nalezeny pozůstatky penězokazecké dílny.

Při rekonstrukci v roce 1673 byl v hradební zdi nalezen zazděný kostlivec. Možná šlo o běžný rituál k posílení obrany – získat zazděním ducha, který bude hradby chránit. Možná ale do hradeb někdo „uklidil“ například nepohodlného příbuzného.

Zajímavé také je, že se na hradě vyskytovaly bludičky. Obvykle se s nimi setkáváme spíše v přírodě. Zjevovaly se v komnatách… Avšak jen v časech, kdy se blížila smrt některého člena rodu Malovců. Takže je nepotkáte. Škoda.

Kámen měl i tajnou chodbu, jejíž existence byla potvrzena v roce 1982. Tehdy se v hradním parku vytvořila propadlina. Speleologové objevili chodbu o výšce 1,5 metru a šířce 0,7 metru. Má klenutý strop a je vytesána do skály.

V textu byly použity mj. texty z webu: tikkun.cz, www.bosikarmelitani.cz, www.zamekpacov.cz, www.mestopacov.cz a z knihy K. J. Erbena – Kytice.

Otázky k tajence

1. **Napište výsledek do tajenky.**
2. **Jak se jmenuje předmět?**
3. **Opište první číslici.**
4. **Co má lev na hlavě?**
5. **Jak se jmenovala hodná dívka?**
6. **Opište první slovo z cedule.**
7. **Opište slovo.**
8. **Opište poslední slovo.**
9. **Jak se jmenuje pták ve štítu.**
10. **Jak se jmenují „nožičky“ na hlavě?**
11. **Doplňte: Svatební ……**
12. **Jaké povolání měl chasník?**
13. **Věděli byste, jak se jmenuje nejmenší evropský stát?**
14. **Doplňte název knihy: Robinson ……**
15. **Opište první slovo z nápisu na pomníku.**

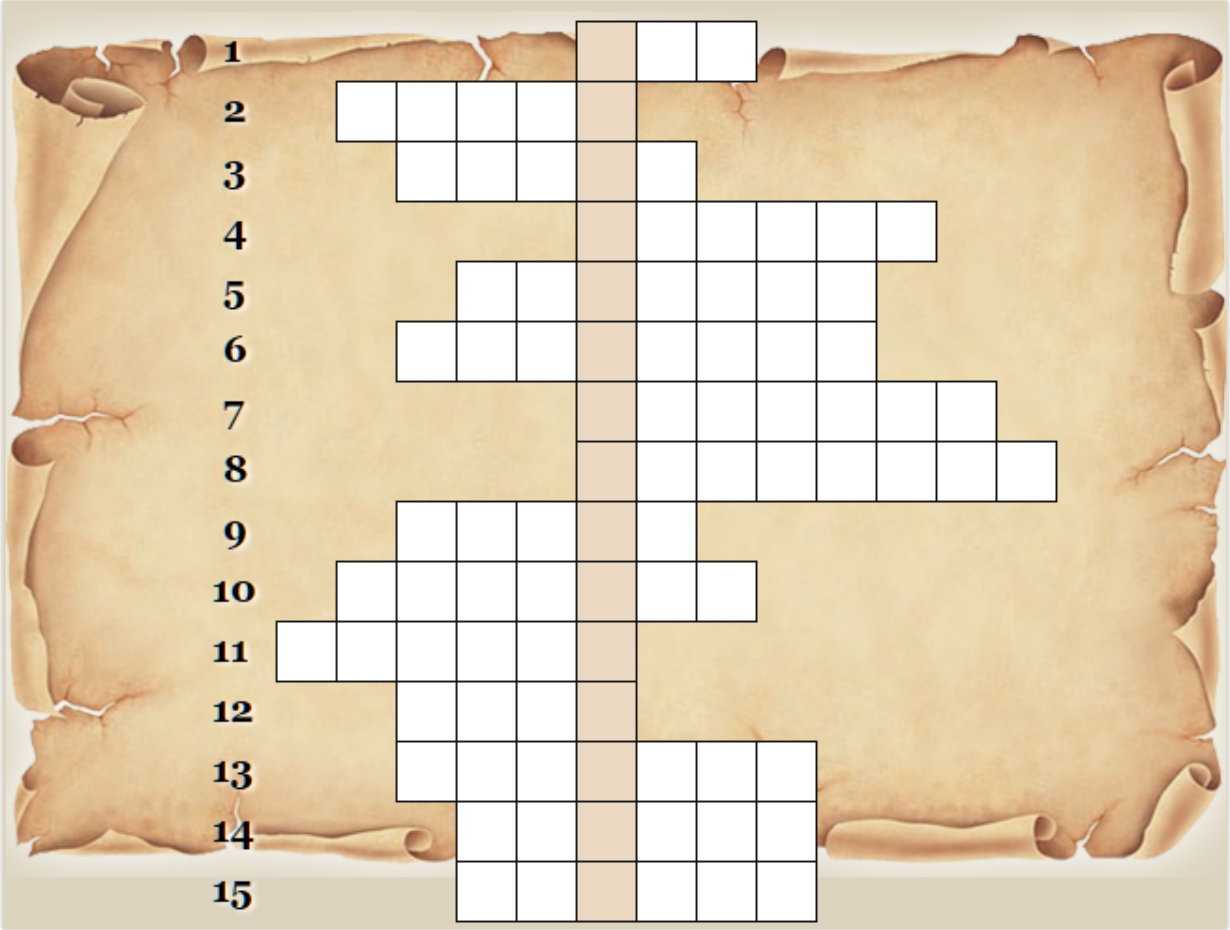

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 23.11.2026 12:58